

MAŽMENINĖS PREKYBOS ALKOHOLINIAIS GĖRIMAIS IR TABAKO GAMINIAIS VIETŲ IŠSIDĖSTYMO LIETUVOJE 2015 METAIS TANKUMO TYRIMAS

Parengė Violeta Verseckienė
Narkotikų, tabako ir alkoholio
kontrolės departamento
Tabako, alkoholio, narkotinių ir
psichotropinių medžiagų
prekursorių licencijų skyriaus
vedėja

Rita Vaitiekūnaitė
Narkotikų, tabako ir alkoholio
kontrolės departamento
Tabako, alkoholio, narkotinių ir
psichotropinių medžiagų
prekursorių licencijų skyriaus
vyriausioji specialistė

VILNIUS
2015

TURINYS

1. 2015 m. mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais vietų išsidėstymo Lietuvoje tankumo tyrimas.....	3
2. 2015 m. mažmeninės prekybos tabako gaminiais vietų išsidėstymo Lietuvoje tankumo tyrimas.....	10

2015 m. mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais vietų išsidėstymo Lietuvoje tankumo tyrimas

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (toliau – Departamentas) 2015 metais atliko mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais vietų išsidėstymo Lietuvos teritorijoje tankumo tyrimą.

Tyrimo tikslas – pagal surinktus iš savivaldybių duomenis apie išduotų ir galiojančių 2015 m. liepos 1 d. licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais (toliau – alkoholinių gėrimų licencija) skaičių, atlikti jų išsidėstymo pasiskirstymą pagal miestus, rajonus, apskritis, įvertinti licencijų skaičiaus kitimą, licencijų pasiskirstymą pagal įmonių veiklos rūšis miestuose ir rajonuose, susisteminti ir įvertinti duomenis apie panaikintas alkoholinių gėrimų licencijas, įvertinti alkoholinių gėrimų licencijų skaičiaus kitimą degalinėse.

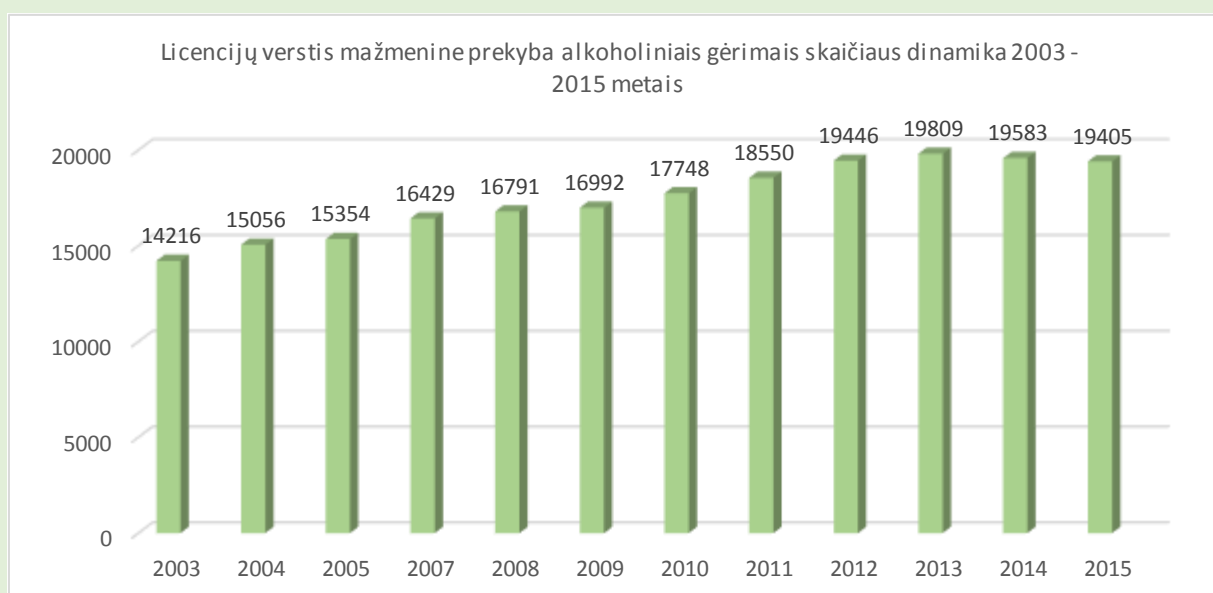
Pagal savivaldybių pateiktus duomenis Lietuvoje 2015 m. liepos 1 d. galiojo 19 405 alkoholinių gėrimų licencijos (1 lentelė).

1 lentelė. 2003-2015 metais galiojusių licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais skaičius

Metai	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Galiojo licencijų	14216	15056	15354	16429	16791	16992	17748	18550	19446	19809	19583	19405

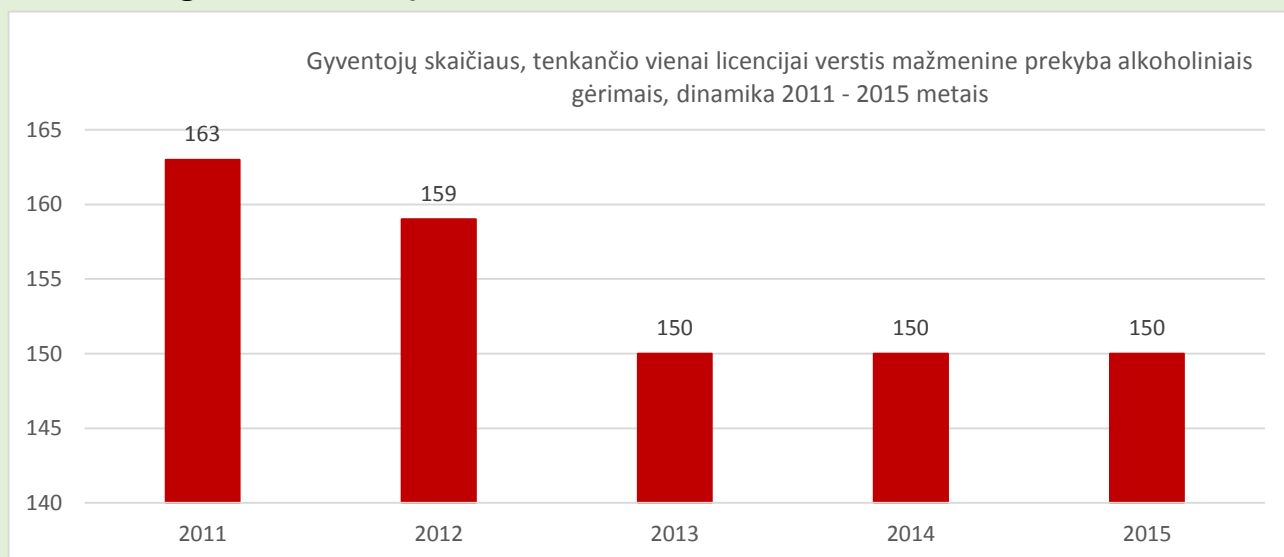
Alkoholinių gėrimų licencijų skaičius nuo 2003 metų pastoviai didėjo ir tik nuo 2014 metų pastebimas licencijų skaičiaus mažėjimas – 2014 metais licencijų skaičius sumažėjo 226-iomis, 2015 metais – 178-iomis licencijomis (1 paveikslas).

1 paveikslas. Licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais skaičiaus kitimo 2003-2015 metais dinamika

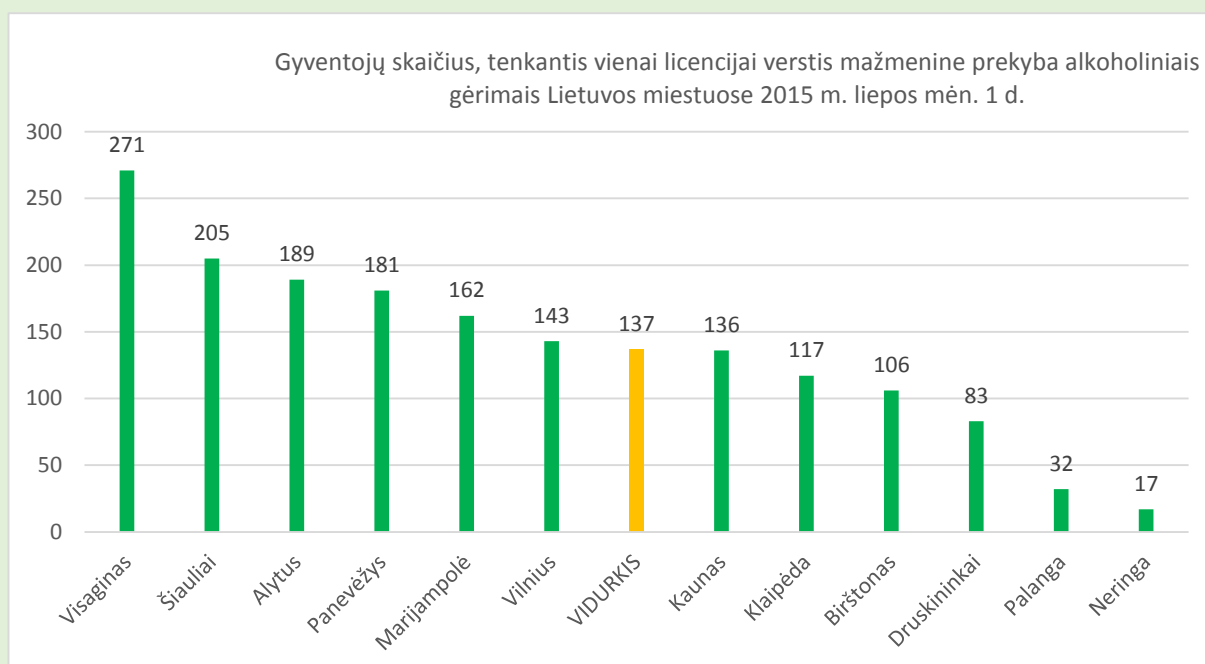
Nors alkoholinių gėrimų licencijų skaičius Lietuvoje nuo 2014 metų mažėja, tačiau skaičiuojant kiek vidutiniškai vienai alkoholinių gėrimų licencijai tenka gyventojų, šis skaičius nuo 2013 iki 2015 metų yra stabilus – vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais tenka 150 gyventojų (2 paveikslas). Šio skaičiaus stabilumui, nors mažėja licencijų skaičius, turi įtakos gyventojų skaičiaus mažėjimas Lietuvoje.

2 paveikslas. Gyventojų skaičius tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais Lietuvoje 2011-2015 metais

2015 metais Lietuvos miestuose vidutiniškai 1 licencijai teko 137 gyventojai (3 paveikslas), 2014 metais – 136 gyventojai.

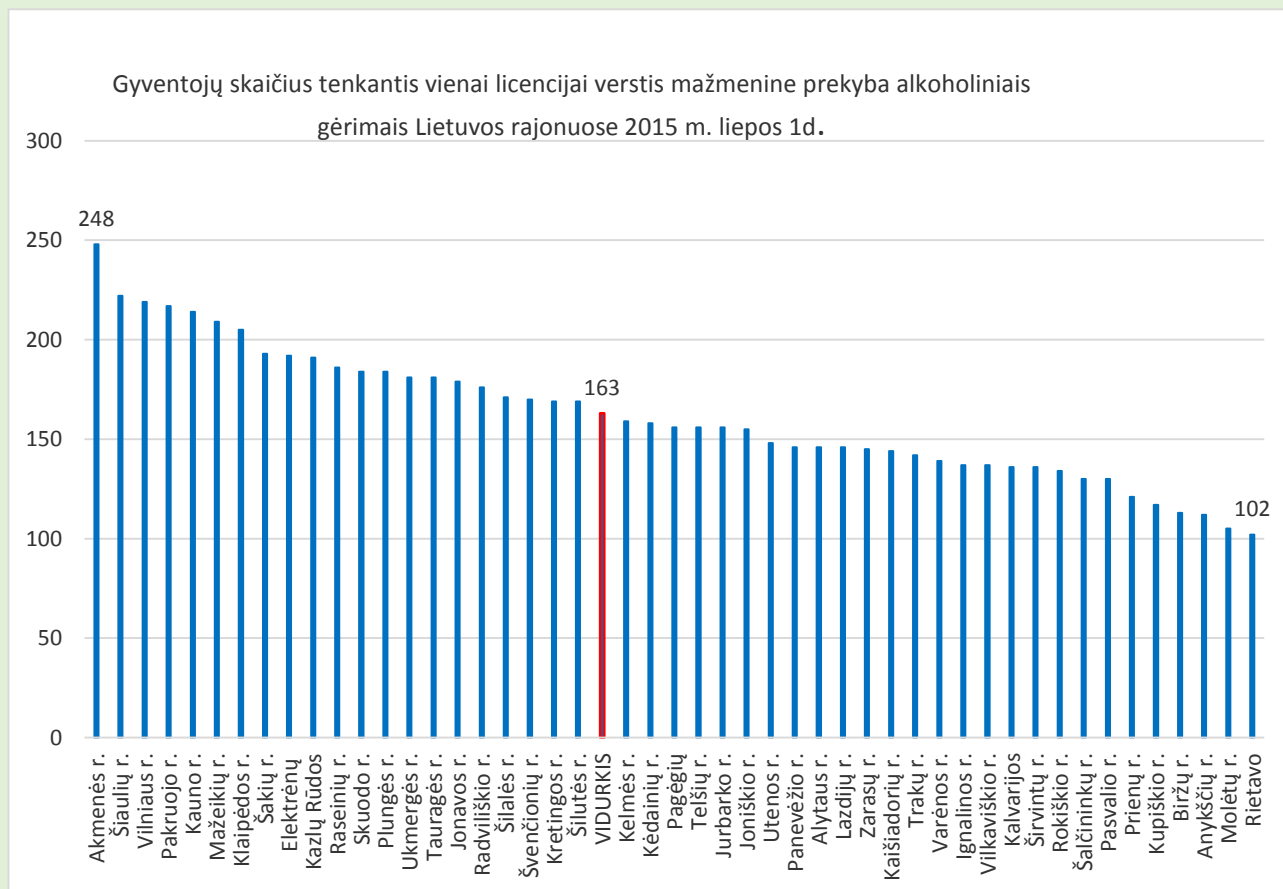
3 paveikslas. Gyventojų skaičius tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais miestuose 2015-07-01

Vertinant alkoholinių gėrimų prekybos vietų tankumą miestuose, didžiausias tankumas yra Neringoje (1 licencijai tenka 17 gyventojų), Palangoje (1 licencijai tenka 32 gyventojai), Druskininkuose (1 licencijai tenka 83 gyventojai) (3 paveikslas.). Atsižvelgiant į tai, kad didžiausias alkoholinių gėrimų licencijų tankumas yra kurortiniuose miestuose, darytina prielaida, kad kurortinių miestų, kuriuose nuolat gyvenančių žmonių skaičius nėra didelis, tačiau šie miestai yra patrauklūs poilsiaujantiems, šis miesto statusas daro įtaką alkoholinių gėrimų licencijų skaičiaus tankumui.

2015 metais Lietuvos rajonuose vidutiniškai 1 licencijai teko 163 gyventojai (4 paveikslas), 2014 metais – 164 gyventojai.

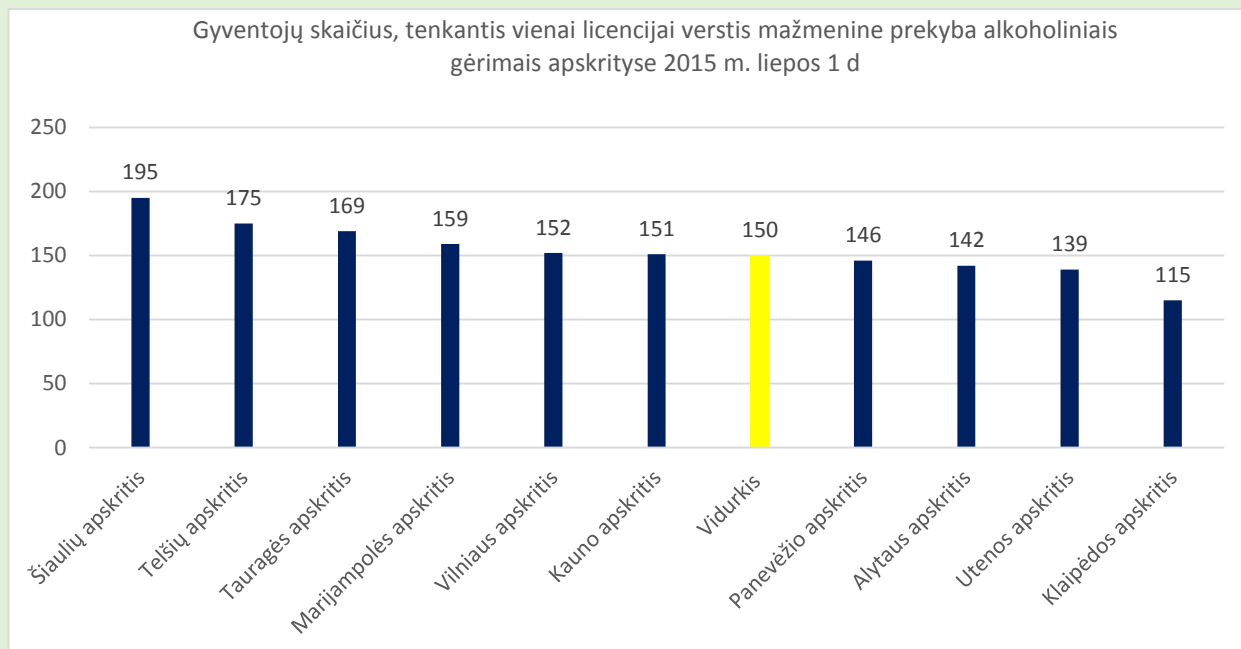
4 paveikslas. Gyventojų skaičius tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais Lietuvos rajonuose 2015-07-01

Pagal pateiktą diagramą (4 paveikslas) matyti, kad didžiausias alkoholinių gėrimų prekybos vietų tankumas yra Rietavo savivaldybėje – 1 licencijai tenka 102 gyventojai (2014 metais - 97 gyventojai), Molėtų rajone – 1 licencijai tenka 105 gyventojai (2014 metais - 109 gyventojai), Anykščių rajone - 1 licencijai tenka 112 gyventojų (2014 metais – 117 gyventojų), Biržų rajone – 1 licencijai tenka 113 gyventojų (2014 metais – 112 gyventojų). Mažiausias alkoholinių gėrimų prekybos vietų skaičiaus tankumas yra Akmenės rajone – 1 licencijai tenka 248 gyventojai (2014 metais – 231 gyventojas), Šiaulių rajone – 1 licencijai tenka 222 gyventojai (2014 metais – 232 gyventojai), Vilniaus r. - 1 licencijai tenka 219 gyventojų (2014 metais – 229 gyventojai). Kai kuriose rajonų savivaldybėse 2015 metais lyginant su 2014 metais, alkoholinių gėrimų prieinamumas tapo didesnis ir tai lėmė gyventojų skaičiaus mažėjimas.

5 paveiksle pateikiami duomenys apie alkoholinių gėrimų licencijų tankumą apskrityse.

5 paveikslas. Gyventojų skaičius tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais apskrityse 2015-07-01

Didžiausiam alkoholinių gėrimų vietų tankumui Klaipėdos apskrityje 2015 metais (115 gyventojų vienai licencijai) turėjo įtakos Neringos ir Palangos savivaldybės.

2015 m. Departamentas surinko ir apibendrino informaciją apie Lietuvos apskrityse galiojančias licencijas verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais išduotas prekiauti alkoholiniais gėrimais degalinėse 2011-2015 metais (3 lentelė).

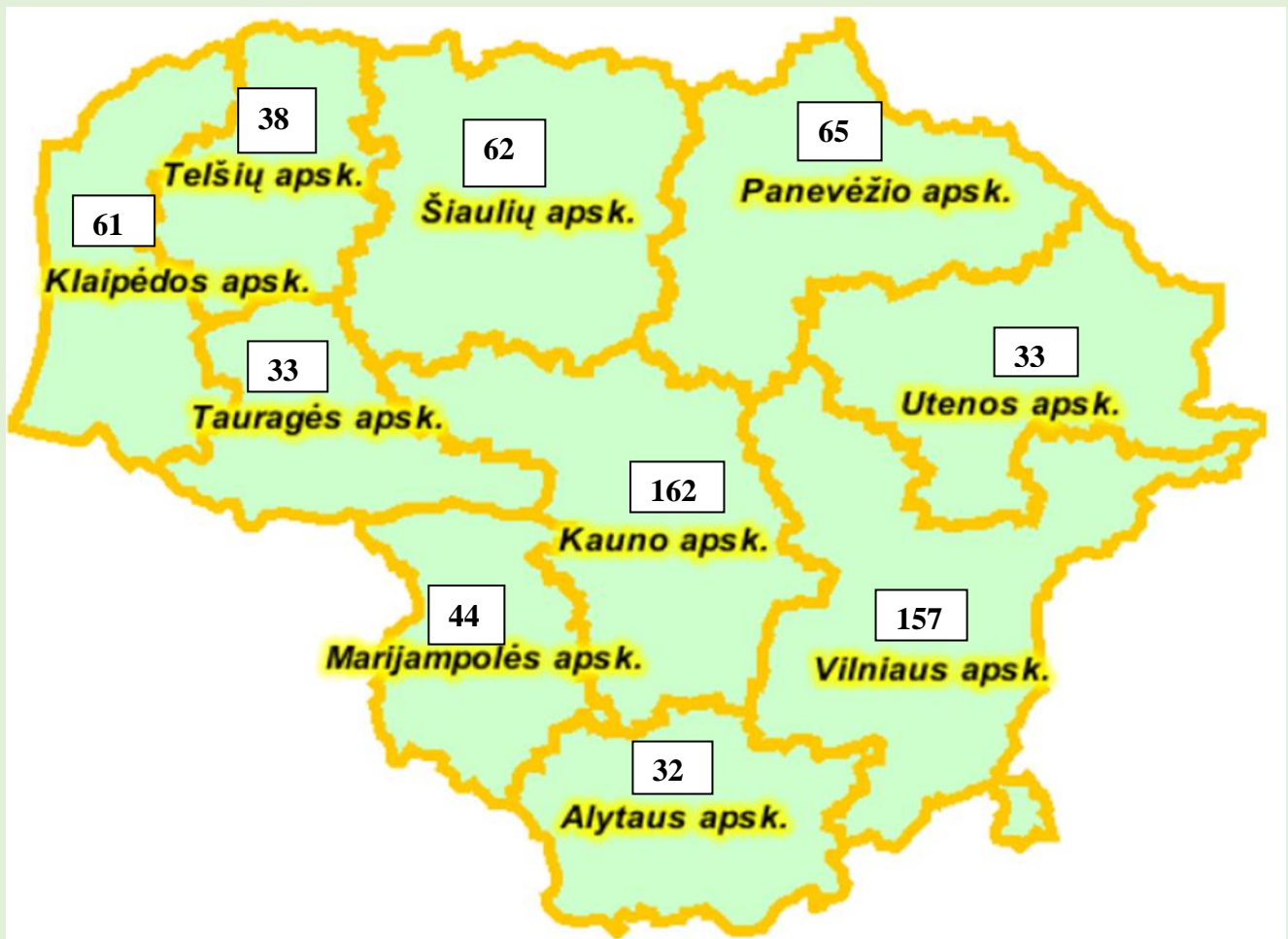
3 lentelė Išduotų galiojančių licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais skaičius degalinėms apskrityse 2011-2015 metais

Eil. Nr.	Apskritis	2011m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.
1	Utenos apskritis	32	30	34	33
2	Tauragės apskritis	35	31	37	33
3	Alytaus apskritis	36	25	31	32
4	Telšių apskritis	45	39	34	38
5	Marijampolės apskritis	46	32	43	44
6	Šiaulių apskritis	51	48	61	62
7	Klaipėdos apskritis	78	52	69	61
8	Panevėžio apskritis	81	61	59	65
9	Kauno apskritis	158	152	152	162
10	Vilniaus apskritis	170	178	155	157
	Iš viso	732	648	675	687

Nuo 2012 m. sausio 1 d., įsigaliojus Alkoholio kontrolės įstatyme nustatytam draudimui prekiauti degalinėse alkoholiniais gėrimais vykdant viešojo maitinimo veiklą, licencijų skaičius lyginant 2011 m. ir 2013 m. sumažėjo 11,5 proc. (4 lentelė). Po to – 2013 m., 2014 m., 2015 m. didėjo, tačiau nežymiai.

2015 metais didžiausias degalinių, kuriose prekiaujama alkoholiniais gėrimais, skaičius yra Kauno (162 degalinės) ir Vilniaus apskrityse (157 degalinės). Mažiausias degalinių skaičius, kurioms išduotos licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais – Alytaus apskrityje (32 degalinės) ir Tauragės bei Utenos apskritys (po 33 degalines), (6 paveikslas).

6 paveikslas. Degalinių, kurioms išduotos licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais, pasiskirstymas apskrityse 2015-07-01

Licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais išduodamos dviejų rūšių veiklai: prekybai ir viešajam maitinimui.

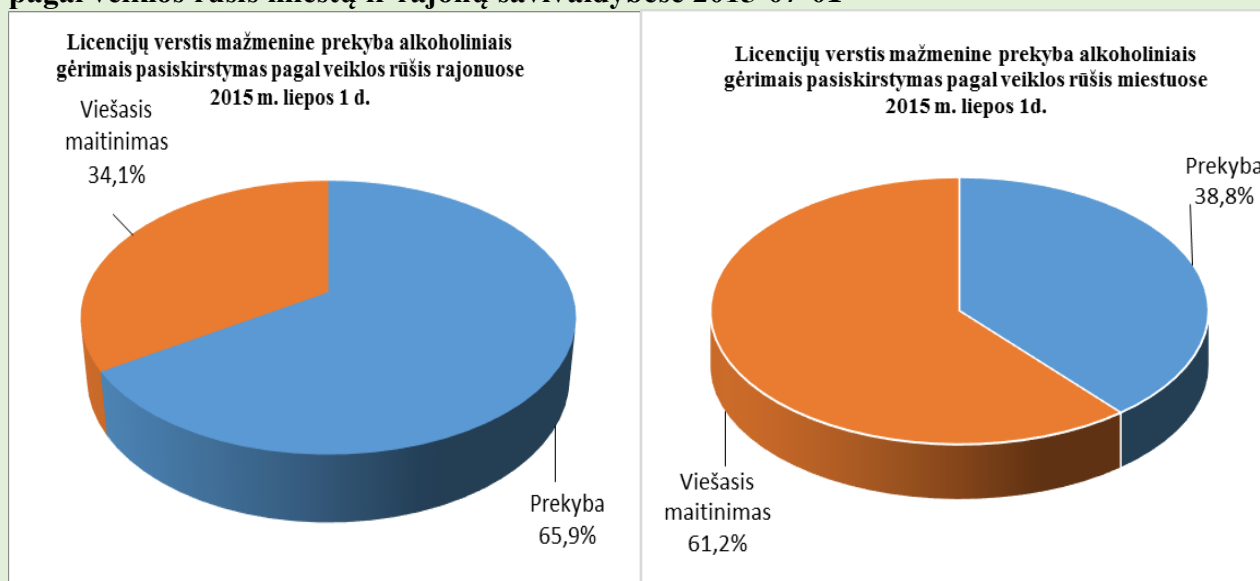
2015 metų liepos 1 dieni savivaldybių išduotų galiojančių licencijų skaičius pasiskirstė tolygiai: 9333 licencijos vykdyti viešojo maitinimo veiklą (tai sudaro 48 proc.) ir 10072 licencijos (52 proc.) prekybos veiklai (4 lentelė).

4 lentelė. Licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais pasiskirstymas pagal veiklos rūšis 2015-07-01

	Prekyba	Viešasis maitinimas
Miestų savivaldybės	3889	6137
Rajonų savivaldybės	6183	3196
Iš viso	10072	9333

Lyginant viešojo maitinimo ir prekybos veikloms išduotų licencijų pasiskirstymą miestų ir rajonų savivaldybėse (7 paveikslas), matome, kad miestuose daugiau išduodama licencijų viešojo maitinimo veiklai, tuo tarpu rajonuose pastebima atvirkštinė tendencija – parduotuvėms išduota dvigubai daugiau licencijų negu viešojo maitinimo įmonėms. Departamentas netyrė priežasčių dėl kurių taip pasiskirstė išduodamos alkoholinių gėrimų licencijos pagal veiklos rūšis rajonuose ir miestuose, tačiau šią tendenciją gali sąlygoti didesnė miesto gyventojų perkamoji galia, taip pat tai, kad miestuose daugiau gyventojų naudojami viešojo maitinimo paslaugomis negu rajonuose. Be to, neatmestina prielaida, kad ūkio subjektai įsigyja licencijas kaip viešojo maitinimo įmonės tam, kad išvengtų ribojimo prekiauti alkoholiniais gėrimais visą naktį.

7 paveikslas. Licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais pasiskirstymas pagal veiklos rūšis miestų ir rajonų savivaldybėse 2015-07-01

2015 metais Departamentas surinko informaciją apie panaikintas licencijas verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais nuo 2014 m. liepos 1 d. iki 2015 m. birželio 30 d. Per šį laikotarpį iš viso buvo panaikintos 774 alkoholinių gėrimų licencijos (iš jų – 20 licencijų už pažeidimus, 754 licencijos kitais atvejais (5 lentelė).

5 lentelė Panaikintų licencijų skaičius, verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais, apskrityse

Eil. Nr.	Apskritis	Panaikintos licencijos už pažeidimus	Panaikintos licencijos kitais atvejais
1.	Alytaus apskritis	0	6
2.	Kauno apskritis	6	296
3.	Klaipėdos apskritis	2	120
4.	Marijampolės apskritis	0	41
5.	Panevėžio apskritis	2	63
6.	Šiaulių apskritis	1	26
7.	Tauragės apskritis	0	19
8.	Telšių apskritis	1	2
9.	Utenos apskritis	1	6
10.	Vilniaus apskritis	7	175
	Iš viso	20	754

Daugiausia licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais panaikinta Kauno apskrityje – 296 licencijos (iš jų Kauno miesto savivaldybėje – 228, Raseinių rajono savivaldybėje – 45, Kėdainių rajono savivaldybėje – 18), Vilniaus apskrityje – 175 licencijos (iš jų Vilniaus miesto savivaldybėje – 151), Klaipėdos apskrityje – 120 (iš jų Palangos miesto savivaldybėje – 116), Panevėžio apskrityje – 63 (iš jų Kupiškio rajono savivaldybėje – 26, Panevėžio miesto savivaldybėje – 19). Mažiausiai licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais panaikinta Telšių apskrityje – 2 licencijos, Alytaus ir Utenos apskrityse – po 6 licencijas.

2013 metais Departamentas, atlikęs mažmeninės prekybos alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių vietų išsidėstymo tinklo tankumo tyrimą, siūlė savivaldybėms periodiškai peržiūrėti išduotų licencijų sąrašus ir įvertinus pagal Valstybės įmonės Registrų centro Juridinių asmenų registrą, kai įmonė likviduota ir išregistruota iš Juridinių asmenų registro, panaikinti alkoholinių gėrimų licencijų galiojimą pagal Alkoholio kontrolės įstatymo nuostatas. Vertinant savivaldybių pateiktus duomenis 2015 metais apie panaikintas licencijas, darytina prielaida, kad tik kelios savivaldybės atsižvelgė į šią Departamento rekomendaciją.

2015 m. mažmeninės prekybos tabako gaminiais vietų išsidėstymo Lietuvoje tankumo tyrimas

Departamentas 2015 metais atliko mažmeninės prekybos tabako gaminiais vietų išsidėstymo Lietuvoje tankumo tyrimą. Tyrimo tikslas – pagal surinktus duomenis iš savivaldybių apie išduotų ir galiojančių 2015 m. liepos 1 d. licencijų verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais (toliau – tabako gaminių licencija) skaičių, atlikti jų išsidėstymo pasiskirstymą pagal apskritis, įvertinti tabako gaminių prekybos vietų tankumą miestuose ir rajonuose, atsižvelgiant į tai, kiek vienai licencijai tenka gyventojų, įvertinti kiek licencijų savivaldybėse panaikinta per metus ir dėl kokių priežasčių.

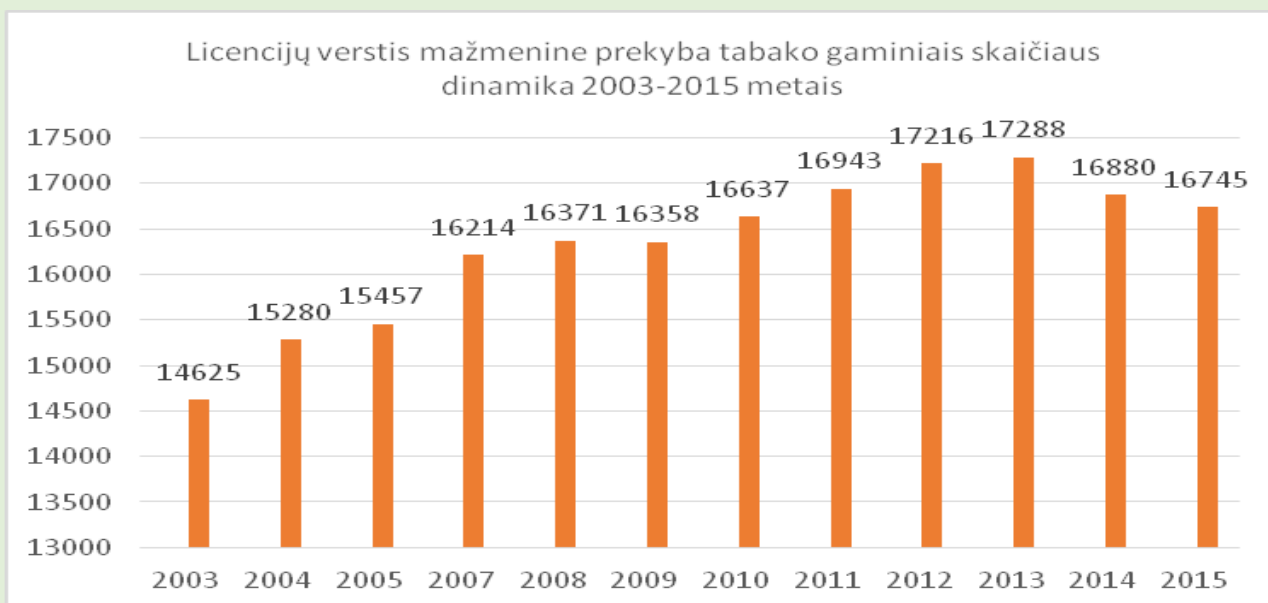
Savivaldybių pateiktais duomenimis, 2015 metų liepos 1 d. galiojo 16745 licencijų verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais (1 lentelė).

1 lentelė. Galiojančių licencijų verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais 2003-2015 metais skaičius

Metai	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Galioja licencijų	14625	15280	15457	16214	16371	16358	16637	16943	17216	17288	16880	16745

Tabako licencijų skaičius nuo 2003 metų augo ir tik 2014 metais sumažėjo lyginant su 2013 metais 408 – iomis. Tabako licencijų skaičiaus mažėjimo tendencija pastebima ir 2015 metais – lyginant su 2014 metais 2015 metais sumažėjo 135 – iomis licencijomis (1 paveikslas).

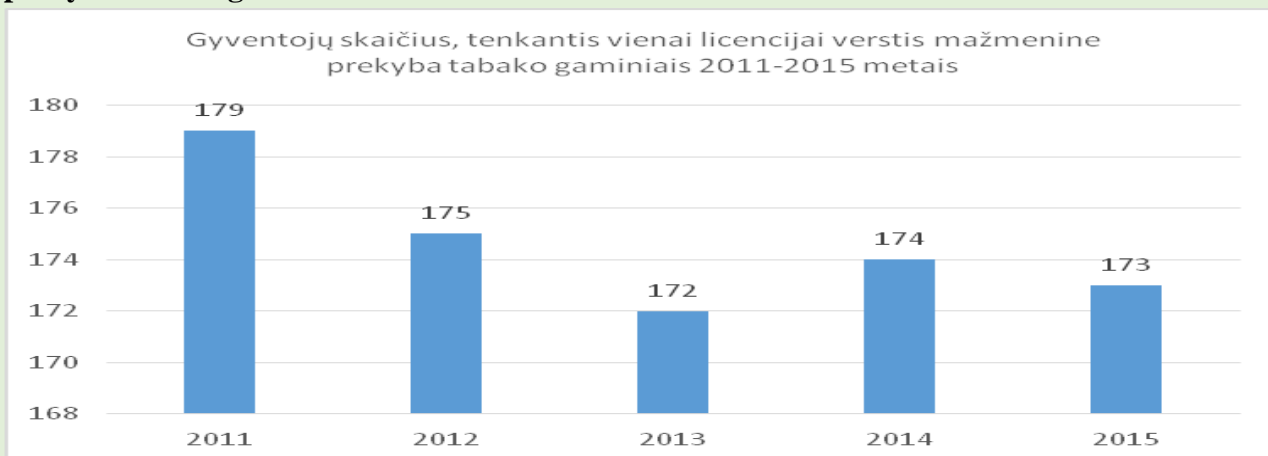
1 paveikslas. Licencijų verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais skaičiaus kitimo 2003-2015 m. dinamika

2015 metais Lietuvoje vienai tabako gaminių prekybos licencijai teko 173 gyventojai (2013 m. - 172 gyventojai, 2014 m. – 174 gyventojai).

Nors tabako gaminių licencijų skaičius 2014 m. ir 2015 m. sumažėjo, tačiau pagal 2 paveiksle pateiktus tyrimų duomenis matyti, kad atsižvelgiant į gyventojų skaičių, tenkantį vienai tabako gaminių licencijai, tabako gaminių prekybos vietų tankumas didėja ir šiam skaičiui gali turėti įtakos mažėjantis gyventojų skaičius Lietuvoje.

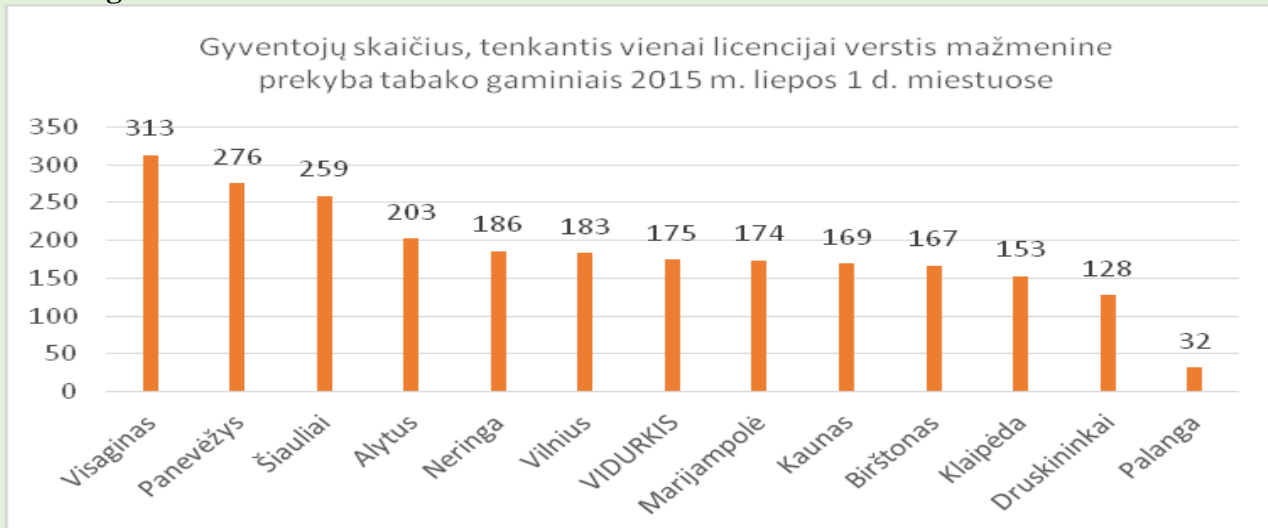
2 paveikslas. Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais 2011 – 2015 metais

Departamentas 2015 įvertino kiek vienai licencijai tenka gyventojų miestų ir rajonų savivaldybėse.

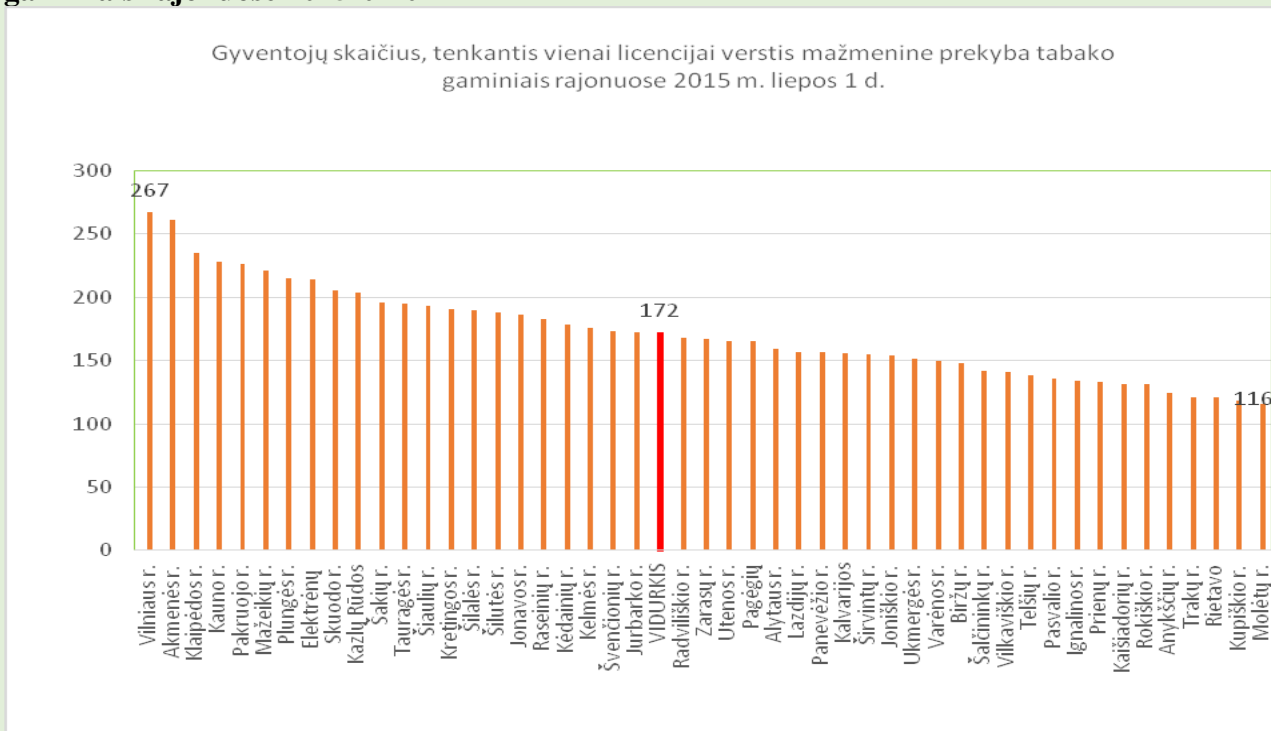
2015 metais miestuose vienai tabako gaminių licencijai tenka 175 gyventojai (3 paveikslas). Atsižvelgiant į gyventojų skaičių tenkantį vienai licencijai mažiausias tabako gaminių prekybos vietų tankumas yra šiuose miestuose: Visagine 1 licencijai tenka 313 gyventojų, Panevėžyje – 276 gyventojai, Šiauliuose – 259 gyventojai. Didžiausias tabako gaminių prekybos vietų skaičius yra Palangoje – 32 gyventojai vienai licencijai, Druskininkuose – 128 gyventojai, Klaipėdoje – 153 gyventojai. Šiuos skaičius, kaip ir alkoholinių gėrimų licencijų atveju, gali lemti kurortinių miestų statusas.

3 paveikslas. Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais miestuose 2015-07-01

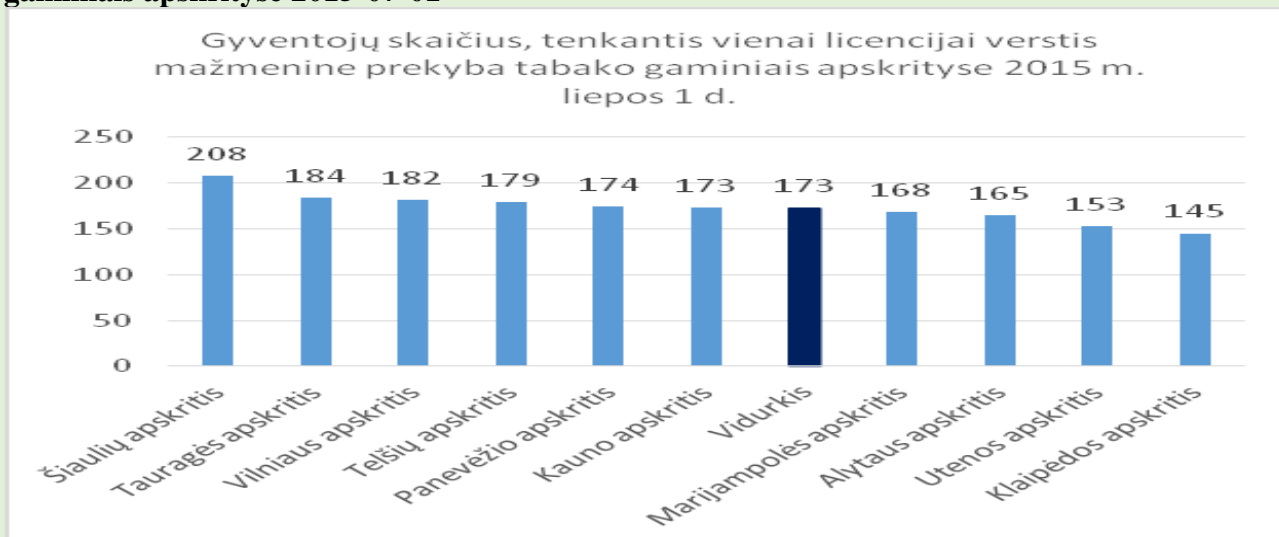
2015 metų duomenimis, rajonuose 1 tabako gaminių licencijai teko 172 gyventojai (2013 metais – 177 gyventojai, 2014 – 173 gyventojai) (4 paveikslas). Didžiausias tabako gaminių prieinamumas Molėtų rajone – 1 licencijai tenka 116 gyventojų, Kupiškio rajone 1 licencijai tenka 118 gyventojų, Rietavo ir Trakų rajonuose 1 licencijai po 122 gyventojus. Tuo tarpu tabako gaminių prieinamumas mažiausias Vilniaus rajone – 1 licencijai tenka 267 gyventojai, N. Akmenės rajone – 261 gyventojas, Klaipėdos rajone – 235 gyventojai.

4 paveikslas. Gyventojų skaičius tenkantis vienai licencijai verstitis mažmenine prekyba tabako gaminiais rajonuose 2015-07-01

Vertinant tabako gaminių prieinamumą apskrityse – mažiausias tabako gaminių prieinamumas Šiaulių, Tauragės ir Vilniaus apskrityse, didžiausias – Klaipėdos ir Utenos apskrityse (5 paveikslas).

5 paveikslas. Gyventojų skaičius tenkantis vienai licencijai verstitis mažmenine prekyba tabako gaminiais apskrityse 2015-07-01

2015 metais savivaldybės pateikė informaciją apie panaikintas licencijas verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais per metus (nuo 2014 m. liepos 1 d. iki 2015 m. birželio 30 d.).

2 lentelė. Panaikintų licencijų verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais skaičius apskrityse

	Apskritis	Panaikinta licencijų už pažeidimus	Panaikinta licencijų dėl kitų priežasčių
1.	Šiaulių apskritis	1	19
2.	Tauragės apskritis	0	17
3.	Vilniaus apskritis	2	118
4.	Telšių apskritis	0	2
5.	Panevėžio apskritis	3	44
6.	Kauno apskritis	0	225
7.	Marijampolės apskritis	1	38
8.	Alytaus apskritis	0	3
9.	Utenos apskritis	0	16
10.	Klaipėdos apskritis	1	5
	Iš viso	9	487

Nuo 2014 m. liepos 1 d. iki 2015 m. birželio 30 d. panaikintos 496 licencijos (iš jų 9 licencijos panaikintos už pažeidimus ir 487 licencijos kitais atvejais. (2 lentelė). Daugiausia licencijų panaikinta Kauno apskrityje – 225 licencijos (iš jų Kauno mieste – 165 licencijos, Raseinių rajone – 39 licencijos, Kėdainių rajone – 17 licencijų); Vilniaus apskrityje – 118 licencijų (iš jų Vilniaus mieste – 103 licencijos), Panevėžio apskrityje – 44 licencijos (iš jų Kupiškio rajone – 15, Biržų rajone – 12 licencijų); Marijampolės apskrityje – 38 licencijos (iš jų – Marijampolėje – 18 licencijų, Šakių rajone – 12 licencijų).

Kaip buvo pažymėta mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais vietų išsidėstymo tinklo tankumo tyrime, 2013 metais Departamentas, atlikęs mažmeninės prekybos alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių vietų išsidėstymo tinklo tankumo tyrimą, siūlė savivaldybėms periodiškai peržiūrėti išduotų licencijų sąrašus ir įvertinus pagal Valstybės įmonės Registrų centro Juridinių asmenų registrą, kai įmonė likviduota ir išregistruota iš Juridinių asmenų registro, panaikinti tabako gaminių licencijų galiojimą pagal Tabako kontrolės įstatymo nuostatas. Vertinant savivaldybių pateiktus duomenis 2015 metais apie panaikintas licencijas, darytina prielaida, kad ne visos savivaldybės atsižvelgė į šią Departamento rekomendaciją.